

İlköğretim Öğrencilerinin Din Öğretimi Sürecinde İlgilendikleri Konular (Ankara İli Örneğinde 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Analiz)

NURULLAH ALTAŞ
DOÇ. DR., ANKARA Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ
e-posta: altas@divinity.ankara.edu.tr

abstract

Subjects Which are Primary Students Interested in the Process of Taking Religious Education. Who a Teaching programs can not disregard the students' interests and needs. Therefore, while developing the programs of Religious Culture and Ethics, the studies done on the matters the students show interest in have been made use of. Given the fact that the program developing is a process, it is obvious that the teaching programs should continuously be revised in line with the new scientific findings. This research aims to identify in which the classes and what matters do the students show more interest in the process of teaching conducted on the basis of the of primary school teaching program of Religious Culture and Ethics course that took affect in 2007. To that end, the data obtained from the students have been analyzed in accordance with the classes, and the findings being interpreted. In the conclusion part of research, suggestions have been given place.

key words

Religious education, education, religion, education in Turkey

A. GİRİŞ

Öğretim programlarının geliştirilmesinde öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek önemli bir aşama olarak kabul edilir. Öğrenen merkezli bir öğretim anlayışında öğrenenin ilgi ve ihtiyaçları, öğretim programının amaçlarının belirlenmesinde, öğretimin içeriğini düzenlemeye ve öğretim sürecini yapılandırmada merkezde yer alan bir faktördür. Öğrenenin merkezde yer

alması, ülkemiz program geliştirme çalışmalarında da son on yıllarda giderek daha fazla dikkat edilen bir ilke olarak gözümüze çarpmaktadır. Nitekim 2000 ve 2005 yıllarında ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi programlarında gerçekleştirilen geliştirme çalışmalarında bu vurgu her fırsatta karşımıza çıkmaktadır.

1982 yılında yayınlanan “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Temel İlkeleri”, konuların öğrencilerin genel kültür ve pedagojik gelişmeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, onların kültür düzeylerini aşmadan işlenmesini öngörmektedir. 2000-2001 Öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programlarının en önemli özelliği, geliştirme sürecine rehberlik eden ilkelerdir. Bu temel ilkeler üç grup altında sıralanmıştır. Bunlardan birinci grupta yer alan ilkelerde demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye’de bireylerde bulunması gereken çağdaş eğitimsel özellikler yer almaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanmıştır: Eğitimsel süreçlerde aktif olarak yer alan, bu süreçlerde kazanılan yeterlilikleri yaşamına taşıyabilen, bilimsel verileri dikkate alan, “Öğrenmeyi öğrenme” yeterliliğini kazanan ve yaşam boyu öğrenmeyi alışkanlık haline getiren, araştıran, soran, sorgulayan, demokrasiyi özümsemiş, hoşgörülü bireyler yetiştirilmesidir. Bu ilkeler, programlarda öğrenenin merkeze alındığını gösteren ölçütlerdir.

2007 yılında yayınlanan ve 2007-2008 öğretim yılında uygulamaya geçirilen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları öncekilerden farklı bir anlayışla hazırlanmıştır. Bu programların giriş bölümünde öncelikle öğrencilerin din ve ahlak hakkında objektif bilgi sahibi olmaları, öğrenme-öğretme sürecinde öğretim programı vasıtasıyla kazanmaları hedeflenen bilgi, beceri, tutum, değer, kavram ve öğrenci merkezli yaklaşımlarla bir arada yaşama bilincine ulaşmalarının hedeflendiği vurgulanmaktadır. Bu programlarda yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme önemli kavramlardır. Öğrenen merkezli eğitimi temel alan yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık vermektedir. Programlardaki bu ifadeler, öğretim programının tüm süreçlerinde öğrenenin ilgilerinin ve ihtiyaçlarının merkeze alındığını ortaya koymaktadır.

Biz bu araştırmada, öğretim programlarında kullanılan içeriğin öğrencilerden toplanan veriler yardımı ile ilgi ve ihtiyaçları hangi ölçüde karşıladığını ve öğrenen beklentilerinin neler olduğunu ortaya koymaya çalıştık. Prog-

ram geliştirmenin bir süreç olduğundan hareketle öğrencilerden elde edilen veriler yardımı ile hangi düzeltmelerin yapılması gerektiği noktasında ise öneriler geliştirdik. Bu çerçevede araştırmamız, öğrencilerin programlarda kullanılan içeriğe yönelik değerlendirme ve beklentilerini ortaya koyan bulguların yorumlanması ve bu yorumlara dayalı olarak geliştirilen önerilerden oluşmaktadır.

B. YÖNTEM

İlköğretim öğrencilerinin uygulanmakta olan din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programlarına yönelik düşüncelerine dayalı bulgulardan hareket ederek onların din öğretimi konusundaki ilgi ve ihtiyaçlarını belirleme üzerine kurulu araştırmamız iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada nitel yöntem tercih edilmiştir. Bu alanda yapılan araştırmalarda genellikle yapılandırılmış formlar aracılığı ile bilgi toplanmakta, problemler belirlenmekte ancak bulgular, kullanılan ölçme araçlarının birbirlerini tekrarlaması nedeniyle hep benzer problem boyutuna odaklanmaktadır. Bu nedenle araştırmamızda yarı yapılandırılmış bir ölçme aracı kullanılmıştır. Bu araçta ilköğretim öğrencilerinden, almış oldukları Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri kapsamında ilgilendikleri konular, ilgisiz oldukları konular, programlara alınmasını istedikleri konular ve dinle ilgili sıklıkla sormuş oldukları soruları, önemli gördüklerinden başlayarak beş madde halinde yazmaları istenmiştir.

İkinci aşamada ise açık uçlu olarak alınan bu bulgular SPSS veri analiz programına girilmiş, önem sırasına göre 1. sırada yer alan madde 5, son sırada yazılan madde ise 1 puanla puanlandırılmıştır. Böylece her bir madde için, araştırmaya katılan tüm deneklerden toplam ve ortalama puanları alma imkânı elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen veriler ilgili oldukları konulara göre gruplandırılmış ve bu gruplara göre yeni değişkenler elde edilmiştir. Araştırmamız elde edilen bu bulgulardan “Öğrencilerin ilgilendikleri konular” üzerine odaklanmaktadır. Bu başlık altında gruplandırılan konulara ait ortalama puanların öğrencinin okuduğu sınıfa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediği tek faktörlü varyans analizine (ANOVA) tabi tutulmuş ve anlamlı farklılaşma gösteren konu grupları, ilgili öğrenme alanı temel başlığı altında çözümlenerek yorumlar geliştirilmiştir.

Araştırma, Ankara örneği üzerinde atama yöntemiyle belirlenen 7 ilköğretim okulunda 481 öğrenciden elde edilen bulgular yardımı ile gerçekleştirilmiştir. İlköğretim aşamasında din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi 4. sınıftan 8. sınıfa kadar haftada iki saat olarak uygulanmaktadır. Bununla birlikte 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan uygulamada öğrencilerin kitaplara bağlı bilgi vermeye eğilimli oldukları gözlemlendiğinden

araştırmanın güvenilirliğini yükseltmek amacıyla bu sınıflar kapsam dışında bırakılmıştır. Araştırma bulguları 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Örneklem atama yoluyla belirlenmiştir. Atamada, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin aldığı Okul Deneyimi dersi etkinlikleri için belirlenen okullar dikkate alınmıştır. Atanan bu okullar Ankara'nın sosyo-ekonomik açıdan farklı semtlerini temsil ettikleri varsayılmaktadır.

C. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN İLGİLENDİĞİ KONULAR

Öğrencilerin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programlarında en fazla ilgi duydukları, beğendikleri ve sevdikleri konuların sıralamasından elde edilen ortalama puanlara göre dizini tablo 1'de verilmektedir. Tablo incelendiği zaman Hz. Peygamber'in hayatı ve öğretileri ile ilgili konuların ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu sırası ile İslam, İslam'ın şartları ve ibadetler ve ahlak, İslam ahlakı, ahlaki görevlerimizle ilgili konular izlemektedir. Öğrencilerin ilgilendiklerini söyledikleri konularda en az ortalama ile alt sıralarda ise dinin toplumsal boyutu, din-devlet ilişkileri, laiklik ve dinen yasaklanan ve izin verilen hususlara vurgu yapan konular yer almaktadır.

Tablo 1: Öğrencilerin Programlarda İlgi Duydukları Konular

	Ortalama
Hız. Muhammed'in Hayatı ve Öğretileri	2,3181
İslam/İslam'ın Şartları/İbadet Konuları	1,4513
Ahlak/İslam Ahlakı/Ahlaki Görevlerimiz	0,9324
Diğer Dinlerin Kitapları	0,9105
Melekler ve Meleklerle İman	0,7972
Cin/Ruh/Peri/Şeytan	0,7833
Ahiret/Ölümden Sonraki Hayat	0,7177
Namaz	0,6978
Diğer Peygamberlerin Hayatları ve Öğretileri	0,5328
Din Kurumu/ İhtiyaçları ve Özellikleri	0,493
Kuran-ı Kerim/Öğretileri/Öğretimi	0,493
Allah Düşüncesi/Allah'a İman	0,4623
Sihir ve Büyü	0,2684
İslam'da İman ve İman Edilecek Konular	0,2167
Mucize/Olağanüstü Olaylar/Keramet/Yaşanmış Dini Hikayeler	0,2127
Aile/Anne/Baba Hakları	0,1909
Kaza-Kader İnanç	0,1829
Evren/Dünya ve Yaratılışları	0,1412
İslam Tarihi/Coğrafyası/Kültür ve Uygarlığı	0,1193

Diğer Dinler ve Özellikleri Hakkında Bilgi	0,0855
Kıyamet ve Alametleri	0,0278
Dinin Toplumsal Boyutu/Devletle İlişkileri/Laiklik	0,0258
İslam'da Helal ve Haramlar	0,0179

1. İnanç Öğrenme Alanında Bulunan Konuların Sınıflara Göre Farklılaşması

Öğrencilerin ilgilendikleri “İman Öğrenme Alanı”nda yer alan konuların sınıflara göre dağılımının istatistiksel açıdan farklılaşmasını belirlemek amacıyla tek faktörlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre konulara ait ortalama puanlardan sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaları tablo 2’de sunulmuştur.

Allah düşüncesi ve Allah’a imanla ilgili öğrencilerin ilgilendikleri konulara ait ortalama puan genelde diğer konulara göre düşük bir ortalamaya sahiptir (0,46). Sınıflara ait ortalamaya baktığımızda 6. sınıfta en düşük oran iken bu, 7. sınıfta yükselmekte ve 8. sınıfta tekrar düşmekle birlikte yine de 6. sınıfın oldukça üstünde bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Allah düşüncesi ve Allah’a iman konuları inanç öğrenme alanında bulunan 4. sınıftaki “Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyoruz” ve 5. sınıftaki “Allah İnancı” üniteleri içinde yer almaktadır. Öğrenci bu konuları doğrudan 6, 7 ve 8. sınıfta bir daha görmemektedir. Bu konular 1982 programında 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda konunun farklı boyutlarını içerecek şekilde tekrarlayarak yer almaktaydı. Ancak 2000 programlarında bu konu sadece 5. sınıftaki ünite ile sınırlı tutulmuş, 2007 programları da aynı yolu izlemiştir. Konunun sadece bir sınıfta işleniyor olması, soyut ve kuramsal bilgileri içermesi, diğer derslerle ilişkilendirmeye uygun bir konu olmaması öğrencilerin ilgi alanında alt sınıflarda yer almasını beraberinde getirmiştir. Bu konulara ilgi düzeyi, 6. sınıflarda düşük görünmektedir. İlköğretim programını 4-8. sınıflar arasında bir bütün olarak düşündüğümüzde Allah düşüncesi ve Allah inancı ile ilgili konuların 4. sınıftan itibaren somut yansımaları ile (kültüre ve dile) gittikçe soyutlaşarak yer alması gerekmektedir.

Tablo 2: İnanç Öğrenme Alanında Yer Alan Konuların Sınıflara Göre Dağılımı

		N	Ort.	ss
Allah Düşüncesi/ Allah’a İman	İlköğretim 6.sınıf	199	0,191	0,90661
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,644	1,58245
	İlköğretim 8. sınıf	92	0,3913	1,23996
	Toplam	481	0,4623	1,3371

Ahiret/Ölümden				
Sonraki Hayat	İlköğretim 6.sınıf	199	0,1508	0,72292
	İlköğretim 7. sınıf	191	1,5236	1,91345
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,4396	1,24908
	Toplam	481	0,7177	1,51086
Evren/Dünya ve Yaratılışları				
	İlköğretim 6.sınıf	199	0,0251	0,35444
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,2461	0,93874
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,1319	0,73347
	Toplam	481	0,1412	0,72102
İmanla İlgili Diğer Konular				
	İlköğretim 6.sınıf	199	0	0
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,0471	0,46212
	İlköğretim 8. sınıf	91	1,0989	1,81387
	Toplam	481	0,2167	0,91836
Kaza-Kader İnanıcı				
	İlköğretim 6.sınıf	199	0	0
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,0733	0,52802
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,8571	1,62324
	Toplam	481	0,1829	0,8244
Melekler ve Meleklerle İman				
	İlköğretim 6.sınıf	199	0,206	0,90048
	İlköğretim 7. sınıf	191	1,7539	1,96205
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,2527	0,92608
	Toplam	481	0,7972	1,58008
Diğer Görünmeyen Varlıklar				
	İlköğretim 6.sınıf	199	0,1407	0,70374
	İlköğretim 7. sınıf	191	1,8848	2,01242
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,0659	0,44227
	Toplam	481	0,7833	1,5839
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,3613	1,16545
	İlköğretim 8. sınıf	91	0	0
Kıyamet ve Alametleri				
	İlköğretim 6.sınıf	199	0	0
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,0209	0,22845
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,1099	0,73712
	Toplam	481	0,0278	0,34459

“Melek ve Ahiret İnanıcı” isimli ünite, öğretim programlarında 7. sınıf 1. ünite olarak yer almaktadır. Öğrencilerin ilgilendiklerini söyledikleri konuların bir kısmı Ahiret ve ölümden sonraki hayatla ilgili bulunmuş ve bu başlık altında toplanmıştır. Kıyamet, ölümden sonraki yaşam, cennet, cehen-

nem, hesap, sırat köprüsü vb. konular bu başlık altına alınmıştır. İlgili düzeyi açısından tüm öğrenciler içinde yapılan değerlendirmede üst grup içinde yer alan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınıflara göre farklılaşma anlamlıdır. Altıncı sınıflarda oldukça düşük bir ortalama gözlenirken 7. sınıflarda yükselmekte ve 8. sınıflarda tekrar düşmektedir. Bununla birlikte 8. sınıflarda ilgi düzeyi 6. sınıflara göre yüksektir.

Evrenin yoktan var edilmesi, ilk yaratılış, öğretim programlarında 5. sınıf birinci ünite “Allah İnancı” ve 8. sınıf birinci ünite “Kaza ve Kader”de konu edilmektedir ve ünite açılımları öğrencinin ilk yaratılışla ilgili sorunlarını tartışmaya yeterli değildir. Halbuki öğrencilerin ilgi duydukları konuların bir kısmı evrenin ilk oluşumu ve ilk yaratılışla ilgilidir. “Nereden Geliyoruz” sorusu insanoğlunun temel varlık sorularından birisidir ve öğretim sürecinin herhangi bir aşamasında bu sorunun ortaya çıkması kaçınılmazdır. Din Kültürü ve Ahlak ilgisi dersleri de bu sorunun ortaya çıkmasında tetikleyici bir faktördür. Sınıflara göre ilgi düzeyleri incelendiği zaman 6. sınıfta oldukça düşük olan ilgi düzeyi 7. sınıfta yükselmekte ve 8. sınıfta tekrar düşmektedir. Sekizinci sınıftaki ilgi düzeyi 6. sınıfa göre düşüktür. Bu konu ile ilgili öğretimin 5. sınıfta yapıldığı göz önüne alındığında ilginin 7. sınıfta diğer sınıflara göre yüksek çıkması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

İnsanların başlarına gelen olayları hangi oranda kontrol edebilecekleri, peygamberliğin günümüz insanı için model oluşturup oluşturamayacağı, meleklerin gücünün gözlenmesi ve dinin bu devirde mutluluk sağlayıp sağlayamayacağı gibi tartışma içeren üst düzey konular “imanla ilgili diğer konular” başlığı altında değerlendirilmiştir. İnanç bağlamında bu tür konular sınıf ortamında öğretim programında yer almasına dahi tartışma konusu yapılmaktadır. Nitekim öğrencilerden alınan bilgiler, bu konuların ilgi odağı olduğunu göstermektedir. Sınıflara göre farklılaşmaya bakıldığı zaman bu konuların 6. sınıflarda hiç bulunmadığı halde çok düşük bir ortalama ile 7. sınıflarda ortaya çıktığını ve 8. sınıflarda en üst düzeyde bulunduğunu göstermektedir.

“Kaza ve Kader” inancı programda 8. sınıf 1. ünite olarak yer almaktadır ve öğrencilerin ilgi duydukları konuların “Kaza ve Kader” konusu ile ilgili olanların ortalama puanları 6 ve 7. sınıfta yükselerek 8. sınıfta en üst düzeye ulaşmaktadır. Bu bulgular bize programdaki yerleştirme ile öğrenci ilgilerinin paralel olduğunu göstermektedir.

“Melekler ve Meleklerle İman” başlığı altında toplanan konuların 6 ve 8. sınıfta bir birine yakın ortalamalar ile 7. sınıftaki ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Melek inancı, 7. sınıf 1. üniteye işlenmektedir ve elde ettiğimiz bulgular, bu yerleşimin doğru olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerden alınan bilgiler ilgi duyulan konuların bir kısmının cin, ruh, peri ve şeytan gibi görünmeyen diğer varlıklarla ilgili olduğunu göstermektedir. Bu konulara duyulan ilgi, ilköğretim 6. sınıf ve 8. sınıfta birbirine yakın ortalama ile 7. sınıfın oldukça gerisindedir. Görünmeyen varlıklar konusu, uygulanan öğretim programında 7. sınıf 1. üniteye yer almaktadır ve elde ettiğimiz bulgular çerçevesinde düşünüldüğünde uygun görünmektedir.

Kıymet alametleri ile ilgili sorular ayrı bir grup altında toplanmıştır. Aslında bu konu ahiretle de ilgili olsa sahip olduğu ortalama itibarı ile ayrı bir grup olarak değerlendirilmiştir. İlginç bir şekilde ahiretle ilgili konulardaki ilgi 7. sınıfta en yüksek iken kıyametle ilgili ortalamalar 8. sınıf öğrencilerinde en yüksek düzeyde görünmektedir. Bu durum, öğrencilerin inançla ilişkili diğer üst düzey sorunları ile ilgili konuların 8. sınıfta üst düzeye çıkması ile ilişkilidir. Bir anlamda varlığın “ne olacağız?” sorusunun cevabını aramaları ile ilişkilidir.

2. İbadet Öğrenme Alanında Bulunan Konuların Sınıflara Göre Farklılaşması

Tablo 3: İbadet Öğrenme Alanında Yer Alan Konuların Sınıflara Göre Dağılımı

		N	OrT.	ss
İslam/İslam'ın Şartları/ İbadet Konuları	İlköğretim 6.sınıf	199	1,5025	1,87723
	İlköğretim 7. sınıf	191	1,5864	1,96056
	İlköğretim 8. sınıf	91	1,1319	1,85118
	Toplam	481	1,4513	1,90018
	Toplam	481	0,1829	0,8244
İslam'da Helal ve Haramlar	İlköğretim 6.sınıf	199	0,0151	0,21266
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,0157	0,21707
	İlköğretim 8. sınıf	91	0	0
	Toplam	481	0,0179	0,23122
	Toplam	91	0,1099	0,73712
Namaz	İlköğretim 6.sınıf	199	1,3719	1,93647
	İlköğretim 7. sınıf	191	0,1047	0,64034
	İlköğretim 8. sınıf	91	0,6374	1,50197
	Toplam	481	0,6978	1,54099

Öğrencilerin ibadet öğrenme alanında yer alan beklentilerini gruplandırdığımız ilgi başlıklarından üç tanesi sınıflara göre anlamlı bir şekilde fark-

hlaşmaktadır. Bunlardan birincisi İslam kavramının tanımı, İslam'ın temel şartları ve çeşitli ibadet konularına ilişkin olanlardır. Bu konular öğrencilerin daha çok çevresinde doğrudan gözlemlendiği sorunlu konulardır. Temizlikle ilgili olanlar genellikle ergenlikle ilişkilidir. Bunun dışında oruç başta olmak üzere yeme-içme, giyinme gibi davranışla ilgili konular da bu başlık altında yer almaktadır. Bu grupta yer alan konular, öğretim programında çeşitli üniteler altında işlenmektedir. Öğrencilerin bu başlık altındaki konulara ait ortalama puanları 6 ve 7. sınıfta bir birine yakın bir düzeyde yüksek iken 8. sınıfta düşmektedir. Bu bulgu bize öğrencilerin ibadetle ilgili konularda 6 ve 7. sınıfta daha çok bilişsel öğrenmelere ilgi duyduklarını ve literal bir öğrenmeye eğilimli olduklarını göstermektedir.

İslam'da helaller ve haramlar başlığı altında öğrencilerin ilgi duyduklarını belirttiği konular birinci grupta yer alanlarla yoğun bir ilişki içindedir. Öğrenciler, bu konu altında yazdıkları konularla gündelik yaşamlarındaki davranışlarının hangilerinin İslam'a uygun olduğunu, hangilerinin ise uymadığını öğrenme arzusundadır. Bir anlamda öğretim alanının gündelik yaşamın problemlerine çözüm üretme amacı belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu grup altında yer alan konulara ait ortalama puanlar da birinci grupta yer alanlar da olduğu gibi 6. ve 7. sınıfta birbirine yakın ve 8. sınıf ortalamalarından yüksektir.

Öğrencilerin ilgilendiği konuların bir kısmı "Namaz" başlığı altında toplanmıştır. Namazla ilgili olan konulara ait ortalama puanlar ise 6. sınıf öğrencilerinde 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre yüksektir. 8. sınıf öğrencilerinde ise 7. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir. Öğretim programında namaz ünitesi 6. sınıf 2. üniteye yer almaktadır. Altıncı sınıflarda yüksek olmasında bu faktör önemlidir. Ancak 7. sınıfta ortalamanın düşerken zekat, hac ve kurban ibadetlerinin işlendiği 8. sınıfta bu ortalamanın yükselmesi anlamlıdır. Bu bulgulardan yola çıktığımızda namaz ibadetinin 6 ve 7. sınıflarda İslam'ın temel ilkeleri çerçevesinde diğer ibadet konularıyla birlikte literal bir şekilde işlenmesinin, duyuşsal amaçlarla birlikte 8. sınıfta yeniden bağımsız bir ünite olarak yer almasının daha yararlı olacağı kanaatindeyim.

3. Hz. Muhammed Öğrenme Alanında Bulunan Konuların Sınıflara Göre Farklılaşması

Hz. Muhammed öğrenme alanı içinde yer alan konulara ait ortalama puanların sınıflara göre farklılaşmasını gösteren tablo 3 incelendiği zaman öğrencilerin ilgi duyduğu konular içinde Hz. Muhammed'in hayatı, öğretileri ve mucizeleri ile O'nun döneminde ve takip eden dönemlerde yaşanmış öğüt verici olaylar ve olağanüstü olayların oldukça yüksek değerlere sahip oldu-

ğu görülecektir. Öğrencilerin bu öğrenme alanında ilgi duydukları konu gruplarından ikisi sınıflara göre anlamlı farklılaşma göstermektedir.

Bunlardan birincisi, Hz. Muhammed'in hayatı ve öğretileri başlığı altında yer alan konulara aittir. Doğumu, evlilikleri, aile yaşantısı, savaşları, insanlara neler öğrettiği gibi konulara öğrenciler daha fazla ilgi duymaktadır. Öğretim programında Hz. Muhammed'in vahiy gelene kadar olan dönemdeki hayatı 4. ve 5. sınıf konusudur. 6. sınıfta ise vefat edene kadar olan yaşantısı konu edilmektedir. Öğrencilerin ilgi duydukları konular tasnif edildiğinde böyle bir kronolojik tasnif karşımıza çıkmamaktadır. Hz. Muhammed'in hayatı ve öğretileri ile ilgili konulara ait ortalama puanlar, 6. sınıfta oldukça yüksek değerlere sahiptir ve hem 6 hem de 7. sınıflardan yüksektir. Bu ortalamalar 7. sınıfta düşmekte ve 8. sınıfta tekrar yükselmektedir.

Hz. Muhammed öğrenme alanı ile ilgili olan ikinci konu grubu ise mucizeler, yaşanmış dini hikâyeler ve olağanüstü olaylarla ilgili olanlardan oluşmaktadır. Bunlar daha çok özellikle Hz. Muhammed'in yaşantılarındaki örnek davranış çıkarıcı nitelikteki olaylar, olağanüstü olaylar, mucizeleri ve ardından Hz. Muhammed'den sonraki dönemlerde gerçekleşen olayları merkeze almaktadır. Tablo 3'ten bu konu grubuna ait ortalama puanlar incelendiğinde 6. sınıflara ait ortalamaların, birbirine yakın değerlere sahip olan 7 ve 8. sınıflardan yüksek olarak karşımıza çıktığı gözlenmektedir.

İki konu grubuna ait değerler birlikte değerlendirildiğinde Hz. Muhammed'in hayatının kronolojik bir sunumundan ziyade olaylar ve olgular içinde nasıl yer aldığı görülmek istendiği sonucunu çıkartmaktayım. Çünkü öğrenciler, çevrelerinde kendilerine sunulandan farklı bir peygamber algısı gözlemlemektedir. Hatta bizatihi dinin kendisi yaşanan bir olgu olarak değil, insanüstü bir olgu olarak algılanmaktadır. Öğretim sürecinin bu olguyu destekleyen bir unsur olması elbette düşünülemez. Ancak, Hz. Muhammed'in hayatı anlatılırken, yaşamının çeşitli kesitlerine girilerek olaylar içinde yaşayan ve dinin temel ilkeleri çerçevesinde tepki veren bir insan olarak anlatılmalıdır. Hz. Muhammed, olayların içinde olmalıdır diye düşünüyorum. Tarihsel süreç içine girildiğinde hem öğreneni konudan uzaklaştırmakta hem de yaşamın içindeki yanlış algılar düzeltilmemektedir. Öğretimin, mucize, keramet ve diğer doğüstü olayları hiç yokmuş gibi davranması düşünülemez. Öğretim sürecinde bu konuların da içeriğe dahil edilmesi, ancak doğru davranış kazandırması amaçlanmalıdır. Öğrencilerin çevrelerindeki yanlış anlama ve algıları öğretim süreci içine taşıması teşvik edilmelidir. Öğrencilerden alınan bilgilerde bu konuların ilgi çektiğinin görülmesi aynı zamanda öğretmenlerin kullandığı içerik ve yöntemlerle de ilgilidir. Öğretmenlere de bu konularda hizmet içi eğitim vasıtasıyla doğru anlayış kazandırılmalıdır.

Tablo 4: Hz. Muhammed Öğrenme Alanında Yer Alan Konuların Sınıflara Göre Dağılımı

		N	Ort.	ss
Hz. Muhammed'in Hayatı ve Öğretileri	6.sınıf	199	3,0754	2,10803
	7. sınıf	191	1,2199	1,94499
	8. sınıf	91	2,6593	2,21219
	Toplam	481	2,3181	2,22406
	Toplam	481	0,0258	0,25508
Mucize/Olağanüstü Olaylar/ Keramet/ Yaşanmış Dini Hikayeler	6.sınıf	199	0,3467	1,18721
	7. sınıf	191	0,1257	0,61123
	8. sınıf	91	0,1538	0,84226
	Toplam	481	0,2127	0,91495
	Toplam	481	0,2127	0,91495

4. Kur'an ve Yorumu Öğrenme Alanında Bulunan Konuların Sınıflara Göre Farklılaşması

Öğrencilerin ilgilendikleri konulardan “Kur'an ve Yorumu” öğrenme alanında bulunanlardan ortalaması sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaşan sadece “Kur'an-ı Kerim-öğretileri ve öğretimi”dir. Bu başlık altında verilen konulara ait ortalama puanların sınıflara göre dağılımı tablo 5'te verilmektedir. Bu tablo incelendiği zaman 7. sınıflardaki ortalamasının birbirine yakın değerlere sahip 6 ve 8. sınıf ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Öğretim programında 7. sınıfta bu alanda “Kur'an'da Akıl ve Bilgi” isimli ünite yer almaktadır. Öğrencilerin ilgilendikleri konuların çözümünde Kur'an'ın Arapça okunmasının öğrenilmesi, anlamının ve Kur'an'ın insanlara sunduğu yaşam tarzı ile beklentiler gözlenmektedir. Yedinci sınıftaki ünite içeriği ile öğrenci ilgileri örtüşmemektedir. Kur'an'ın Arapça okutulması ilköğretim sürecinde elbette mümkün bir talep olmayabilir. Ancak anlamının okutulması belli temel kavramları merkeze alarak yıllara dağıtılması gerekir. Özellikle 5. sınıfta bulunan kıssaların her bir yılda ikişer veya üçer olarak çoğaltılmak suretiyle verilmesi mümkün olabilir.

Tablo 5: Kur'an ve Yorumu Öğrenme Alanında Yer Alan Konuların Sınıflara Göre Dağılımı

		N	Ort.	ss
Kuran-ı Kerim/Öğretileri/ Öğretimi	6.sınıf	199	0,3216	1,02843
	7. sınıf	191	0,8115	1,60462
	8. sınıf	91	0,2637	1,02019
	Toplam	481	0,493	1,29027

5 Ahlak Öğrenme Alanında Bulunan Konuların Sınıflara Göre Farklılaşması

Tablo 6: Ahlak Öğrenme Alanında Yer Alan Konuların Sınıflara Göre Dağılımı

		N	Ort.	ss
Ahlak/İslam Ahlakı/ Ahlaki Görevlerimiz	6.sınıf	199	1,6734	1,75489
	7. sınıf	191	0,2461	0,93874
	8. sınıf	91	0,6813	1,45967
	Toplam	481	0,9324	1,57147
Aile/Anne/Baba Hakları	6.sınıf	199	0,1357	0,6939
	7. sınıf	191	0,3613	1,16545
	8. sınıf	91	0	0
	Toplam	481	0,1909	0,85115

Öğrencilerin ilgi duydukları konulardan ahlak öğrenme alanında yer alanlardan sınıflara göre anlamlı farklılaşma gösteren iki grup karşımıza çıktı. Bunlardan birincisi genel anlamda kavramı, İslam'ın ahlak anlayışı ve ahlaki görevlerimiz başlıkları altında toplanmaktadır. Bu konulara ait ortalama puanlar 6. sınıfta en yüksek düzeyde iken, 7. sınıfta oldukça düşmekte ve 8. Sınıfta tekrar bir miktar yükselmektedir. İkinci konu grubu aile içi ilişkiler, anne ve baba hakları başlığını taşımaktadır. Bu konu grubuna ait ortalama puanlar 7. sınıfta 5. ve 8. sınıftan daha yüksektir. 8. sınıfta bu grup altında ilgi duyulan hiçbir konu bulunmamaktadır.

Öğretim programında ahlak öğrenme alanında 6. sınıfta İslam'ın Sakınılmasını İsteddiği Davranışlar, 7. sınıfta İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar ve 8. sınıfta Din ve Güzel Ahlak başlıklarını taşımaktadır. Öğrencilerden elde edilen bulgular çerçevesinde ahlaki konuların öğüt/nasihat tarzı bir yapılanmaya sıcak bakmadıkları anlaşılmaktadır. Özellikle 8. sınıftan sonra ahlakla ilgili konulara ilginin tamamen ortadan kalktığı gözlenmektedir. Bu sebeple ahlak öğrenme alanının 6. sınıftan sonra öğretim programlarında bulunmaması, bunun yerine Kur'an ve Hz. Muhammed öğrenme alanlarındaki ünitelerle bu boşluğun doldurulması gerektiği düşüncesindeyim. Altıncı sınıfa kadar olan konularda ise yasakçı bir anlama biçiminden ziyade olumlu davranışları teşvik edici bir yöntemin izlenmesi taraftarıyım. Çünkü öğrencilerde teşvik edilen olumlu davranışlarla ilgili öğrenmelere açık oldukları halde yasaklanan davranışların ard arda sıralandığı konulara ilgi duymadıkları gözlenmektedir.

6. Din ve Kültür Alanında Bulunan Konuların Sınıflara Göre Farklılaşması

Öğrencilerin din ve kültür alanında yer alan ilgi duydukları konu gruplarına ait ortalama puanların sınıflara göre farklılaşması tablo 7'de verilmektedir. Tablo incelendiği zaman bu öğrenme alanında yer alabileceği düşünülen yedi konu gurubunun sınıflara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmektedir.

Bunlardan ilki diğer dinler ve özellikleri hakkında bilgi vermeyi amaçlayan konulardır. İslam dini dışında kalan özellikle Hıristiyanlık, Yahudilik ve Uzakdoğu dinlerinin inançları, ibadet ve ritüelleri gibi gözlenebilir nitelikteki konular ilgi duyulan boyutlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konulara ait ortalama puanlar, 6. sınıfta sıfır iken, 7. sınıfta yükselmekte ve 8. sınıfta düşmektedir.

Benzer bir durum Hz. Muhammed dışındaki peygamberin hayatları ve öğretileri ile ilgili konulara ait ortalamalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu konu grubu ortalamaları, 6. sınıfta oldukça düşük iken 7. ve 8. sınıflarda yükselmektedir. En yüksek ortalama 8. sınıfta gözlenmektedir.

İslam dini dışındaki dinlere ait kutsal kitaplarla ilgili konuların ortalaması ise bunların tam zıddıdır. Altıncı sınıflarda oldukça yüksek bir ortalama iken, 7 ve 8. sınıflarda giderek düşmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında mevcut programda 6. sınıf üniteleri içinde peygamberlere ve ilahi kitaplara inanç konusunun bulunması etkilidir. Bu ünitenin öğretimi, öğrencilerde kutsal kitaplar hakkında daha ayrıntılı bilgi edinme ilgisi ortaya çıkarmış olabilir. Ancak bu durum 7. sınıfta diğer dinlerle ilgili konulara ait yüksek ortalamayı açıklamamaktadır. Çünkü 7. sınıflarda inanç alanında melek ve ahiret inancının öğretimi yapılırken din ve kültür öğrenme alanında ise kültürümüz ve din konusu öğretilmektedir. Diğer dinlerle ilgili konulara 7. sınıfta ortaya çıkan bu yüksek ilginin sebepleri, bağımsız araştırmalarla açıklanmaya muhtaçtır.

Din kurumu, ihtiyaç olma durumunun tartışılması ve dinin özellikleri gibi çok teorik konulara ilgi duyan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu başlık altında topladığımız konulara ait ortalama puanlar 6. sınıflarda en düşük düzeyde iken 7 ve 8. sınıflarda giderek yükselmektedir. Dinin toplumsal boyutu, devletle ilişkileri ve laiklikle ilgili konulara ait ortalamalardaki farklılaşma için de benzer bir durum söz konusudur. Bu grupta yer alan ortalama puanlar düşük bir ortalama ile 6. sınıflarda karşımıza çıkarken, 7. sınıflarda sıfır ortalama, 8. sınıflarda ise her iki sınıftan daha yüksek bir ortalama

gerçekleşmektedir. Ancak bu grup içinde yer alan konulara ait ortalamalar diğer konulara göre oldukça düşük düzeydedir.

Öğrencilerin ilgi duydukları konular arasında bir diğeri ise İslam Tarihi, Coğrafyası, Kültür ve Uygarlığı başlığı altında toplanmaktadır. Bu grupta yer alan konulara ait ortalama puanlar, 6. sınıflarda en yüksek düzeyde iken 7 ve 8. sınıflarda birbirine yakın oranda ve düşük düzeydedir. 6. sınıf Din ve Kültür öğrenme alanında “İslamiyet ve Türkler” ünitesi yer almaktadır. Bu ünitenin öğretimi Türklerin İslam’la tanışmalarından sonra ürettikleri uygarlık ile Hz. Muhammed’in ölümünden sonraki ara dönemde kalan süreç hakkında öğrencilerde bir ilgi uyandırmaktadır. İlköğretim programları hiçbir şekilde Hz. Muhammed’in ölümünden Türklerin İslam’ı kabulü arasındaki dönemi inceleme konusu yapmamaktadır. Bu durum, öğrencilerin Türklerin medeniyet oluştururken aldıkları mirası anlamlandırmasında ve 8. sınıf “İslam Düşüncesinde Yorumlar” ünitesinin öğretiminde sorunlar oluşturmaktadır. Uygarlık üretimindeki bu süreklilik arz eden çizginin öğretim programları tarafından öğrenciye fark ettirilmesi gerekmektedir. Bu aynı zamanda günümüzdeki durumun yorumlanması açısından da gereklidir. Artık kuramsal tartışmalar yapmaya başlayan öğrencilerin İslam uygarlığının bugününü de değerlendirebilmesi gereklidir.

Din ve Kültür öğrenme alanı ile ilgili bir diğer ilgi boyutu ise sihir ve büyü konularıdır. Öğrencilerin düşük de olsa 6. sınıfta toplumda duydukları ve işittikleri konular olarak bu konulara ilgi duydukları gözlenmektedir. Bu ilgi, 7. sınıfta yükselmekte ve 8. sınıfta 6. sınıf düzeyinin de altına inmektedir. Bu durum, öğrencilerin çevreden edindikleri bazı yanlış bilgilerinin ve duyularının düzeltilmesi için 6 ve 7. sınıflarda –örneğin Kültürümüz ve Din- ünitesi içinde öğretime konu edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 7: Din ve Kültür Öğrenme Alanında Yer Alan Konuların Sınıflara Göre Dağılımı

	N	Ort.	ss
Diğer Dinler ve Özellikleri Hakkında Bilgi			
6.sınıf	199	0	0
7. sınıf	191	0,199	0,8536
8. sınıf	91	0,0549	0,43109
Toplam	481	0,0855	0,56336

Diğer Peygamberlerin Hayatları ve Öğretileri	6.sınıf	199	0,3216	1,0527
	7. sınıf	191	0,4974	1,23916
	8. sınıf	91	0,5275	1,23235
	Toplam	481	0,5328	1,3339
Din Kurumu/ İhtiyaç olma durumu ve Özellikleri	6.sınıf	199	0,1809	0,80869
	7. sınıf	191	0,5131	1,28087
	8. sınıf	91	1,2088	1,81056
	5. Sınıf	22	0,1818	0,8528
	Toplam	481	0,493	1,27786
İslam Tarihi/Coğrafyası/ Kültür ve Uygarlığı	6.sınıf	199	0,2513	0,95726
	7. sınıf	191	0,0262	0,36179
	8. sınıf	91	0,022	0,20966
	Toplam	481	0,1193	0,66925
Dinin Toplumsal Boyutu/ Devletle İlişkileri/Laiklik	6.sınıf	199	0,0251	0,25499
	7. sınıf	191	0	0
	8. sınıf	91	0,0549	0,34521
	Toplam	481	0,0258	0,25508
Diğer Dinlerin Kitapları	6.sınıf	199	1,9296	2,02387
	7. sınıf	191	0,3141	1,01865
	8. sınıf	91	0,1538	0,64847
	Toplam	481	0,9105	1,66459
Sihir ve Büyü	6.sınıf	199	0,2261	0,90125
	7. sınıf	191	0,3089	1,05325
	8. sınıf	91	0,1429	0,79682
	Toplam	481	0,2684	0,99076

D. SONUÇ VE ÖNERİLER

İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersini almakta olan 6-7 ve 8. sınıf öğrencilerinden elde ettiğimiz bulgular çerçevesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlar çerçevesinde öneriler geliştirilmiştir:

1. İnanç Öğrenme Alanı İle İlgili Olanlar:

	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Mevcut Program	Peygamberlere ve İlahi Kitaplara İnanç	Melek ve Ahiret İnanç	Kaza ve Kader
Öğrenci İlgileri		Allah düşüncesi- Allaha İman-Ahiret- Ölümden Sonraki Hayat-Evren ve Dünyanın Yaratılışı- Melekler ve Melek- lere İman-Diğer Görünmeyen Varlıklar	İmanla ilgili üst düzey konular-Kaza ve Kader- Kıyamet ve Alametleri
Öneriler	4 ve 5. sınıflar araştırma kapsamına alınmamakla birlikte elde edilen bulgulara göre inançla ilgili konulara 7. sınıftan itibaren başlanmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu sınıfa kadar inancın sadece somut yansımaları üzerinde durulmalıdır. Öğretmenlerin bu konuların işlenmesinde kullandığı yöntem, teknik ve öğretim araçları da etken bir faktör olmakla birlikte öğrencilerin inançla ilgili konularla yoğun bir şekilde 7. sınıfta ilgilenmeye başladığı ve 8. sınıftan itibaren daha üst düzey analiz ve düşünme becerileri kullanmayı gerektiren konulara ilgi yönelttiği anlaşılmaktadır.		

2. İbadet Öğrenme Alanı ile İlgili Olanlar

	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Mevcut Program	Namaz İbadeti	Ramazan Ayı ve Oruç İbadeti	Zekat, Hac ve Kurban İbadeti
Öğrenci İlgileri	İslam Kavramı, İslam'ın Şartları, Gündelik Hayatta Karşılaşılan İbadet Konuları, Helaller- Haramlar, Namaz İbadeti	İslam Kavramı, İslam'ın Şartları, Gündelik Hayatta Karşılaşılan İbadet Konuları, Helaller, Haramlar	Namaz İbadeti
Öneriler	Öğrencilerin 6. ve 7. sınıflarda ibadetle ilgili literal öğrenmeye eğilimleri vardır. Etraflarında gözlemledikleri, yaşamlarını doğrudan ilgilendiren yeme, içme, giyinme, ergenlik dönemi ile ilişkili temizlik konuları vb. hususlarda yapıp etmelerinin dindeki yerini öğrenme ihtiyacı içindedirler. Namaz ibadeti 6. sınıfta teorik çerçevede İslam'ın temel ibadetleri içindeki yerini vurgulayarak işlenmeli ama 8. sınıfta duyuşsal hedefleri merkeze alarak bağımsız bir ünite olarak yer almalıdır.		

3. Hz. Muhammed Öğrenme Alanı ile İlgili Olanlar

	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Mevcut Program	Son Peygamber Hz. Muhammed (Vahyin gelişinden vefatına kadar)	Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed	Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar
Öğrenci İlgileri	Hz. Muhammed'in Hayatı ve Öğretileri, Mucize, keramet, Olağanüstü olaylar, yaşanmış dini hikayeler		Hz. Muhammed'in Hayatı ve Öğretileri
Öneriler	Öğrencilerin Hz. Muhammed'in hayatını kronolojik olarak tarihi bir şahsiyet olarak öğrenmeye eğilimi gözlenmemektedir. Onların ilgileri, daha çok O'nun yaşantısından çıkarılan çoğunlukla doğaüstü olaylara yöneliktir. Bu ilgi göz önünde bulundurularak Hz. Muhammed öğrenme alanındaki öğretim, ilk sınıflarda O'nun hayatından çıkarılan davranış oluşturmaya yönelik somut olaylara odaklanmalıdır. Bir ünitenin birden fazla davranışa yönelik, ard arda ahlaki davranışları sıralaması da insanüstü bir tiplene oluşturulmasına sebep olabilmektedir. Bunun yerine onun bir insan olarak davranışlarını, tepkilerini, duygularını ortaya koyan olaylar merkeze alınarak davranış oluşturmaya gidilmelidir.		

4. Kur'an ve Yorumu Öğrenme Alanı ile İlgili Olanlar

	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Mevcut Program	Kur'an'ın Temel Eğitici Nitelikleri	Kur'an'da Akıl ve Bilgi	İslam Düşüncesinde Yorumlar
Öğrenci İlgileri		Kur'an/Öğretileri ve Öğretimi	
Öneriler	Öğrenciler, genel hatlarıyla Kur'an'ı tanımak, Arapçasından okuyabilmek ve anlamını okumak istemektedir. Arapçasından okunmasını öğretmek, ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri amaçları arasında yer alamaz. Bu görev caminin görevidir ve öğretim süreci cami ile ilişkiyi ve bu konudaki yönlendirmeyi yapmak durumundadır. Ancak anlamının okutulması özellikle temel kavramlar ve kıssaları kullanarak gerçekleştirilebilir. Kur'an'da akıl ve bilgi ünitesi bu çerçevede işlevsel değildir. Daha çok kavramın daha öz biçimde bu öğretim alanında yer alması gerekir. İslam Düşüncesinde Yorumlar ünitesi ise bu öğrenme alanı ile doğrudan ilişkili olmadığı gibi öğretim sürecinde öğretmenlerin en fazla zorlandığı konulardan birisidir. Çünkü önceki sınıf ve ünitelerde bu ünitenin amaçlarını destekleyici ön öğrenmeler bulunmamaktadır. Ayrıca bu ünite diğer derslerle yoğun bir işbirliğini gerektirirken konuları itibarıyla ilköğretim derslerinde bu üniteyi destekleyici içerik bulunmamaktadır. Bu ünitenin tamamıyla çıkarılm		

5. Ahlak Öğrenme Alanı ile İlgili Olanlar

	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Mevcut Program	İslam'ın Sakınılmasını İstedığı Davranışlar	İslam Dinine Göre Kötü Davranışlar	Din ve Güzel Ahlak
Öğrenci İlgileri	Ahlak kavramı. İslam ahlaki, ahlaki görevlerimiz	Aile, anne-baba hakları.	
Öneriler	Öğrenciler, birbiri ardına öğütler içeren nasihat türü bir ahlak öğretimini benimsememektedir. Özellikle İslam'ın sakınılmasını istediği davranışlar ve İslam dinine göre kötü davranışlar ünitesi bu çerçevede değerlendirilmektedir. Ahlak öğrenme alanı 8. sınıfta bulunmamalıdır. Bunun yerine ahlaki konular, Hz. Muhammed ve Kur'an öğrenme alanı içinde dağıtılmalıdır.		

6. Din ve Kültür Öğrenme Alanı ile İlgili Olanlar

	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Mevcut Program	İslamiyet ve Türkler	Kültürümüz ve Din	Dinler ve Evrensel Öğütleri
Öğrenci İlgileri	İslam tarihi. Coğrafyası ve uygarlığı, Diğer dinlere ait kutsal kitaplar,	Diğer dinler ve özellikleri, sihir ve büyü gibi toplumdaki dinle ilişkili uygulama ve inançlar	Diğer peygamberin hayatları ve öğretileri, dinin toplumsal boyutu, devletle ilişkileri, laiklik,
Öneriler	Diğer dinlerin öğretimi inanç öğrenme alanında 6. sınıftan itibaren kutsal kitaplar ve peygamberler üniteleri içinde karşılaştırmalı ve dinlerin kendi kaynaklarına dayalı olarak verilmeli, 8. sınıfta ise genel anlamda din kavramı altında kurumsal temelde işlenmelidir. Öğrenciler 8. sınıfta daha çok teorik tartışmalara girmeye eğilimli görünmektedir. Bu sınıfta dinlerin kurumsal yapıları, inanç ve öğretileri, ritüelleriyle birlikte verilmelidir. 6 ve 7. sınıflar, kutsal kitap ve peygamber kavramı altında ortak değerlere odaklanmalıdır. 8. sınıfta öğrenci kendi dininin farklılıklarını görebilmelidir. Bu öğrenme alanı, Hz. Muhammed'in vefatından sonraki süreci, Türklerin İslam'la tanışmalarına kadar kültür ve uygarlık oluşumunu izleyebilecek şekilde tanıtılmalıdır.		